

NYELVILÁG

A BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
IDEGEN NYELVI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS INTÉZETÉNEK
SZAKMAI KIADVÁNYA

REVISTA DEL INSTITUTO DE LENGUAS EXTRANJERAS Y DE
COMUNICACIONES DE LA UNIVERSIDAD DE ECONOMÍA DE
BUDAPEST

Asztúria – 30 – Asturias

24

2021

Szerkesztőbizottság – Consejo de redacción

Barthalos Judit, Dr. Hegedüs Gyula, Hukné Dr. Kiss Szilvia, Karl Nikoletta,
Dr. Schiller Katalin, Szendrői Ildikó

Alapító-főszerkesztő – Fundador–Redactor jefe

Dr. Kéri András (2004–2020)

Főszerkesztő – Redactor jefe

Dr. Hegedüs Gyula (2021–)

Technikai szerkesztő – Diseño y composición

Deák Gabriella

Szerkesztőség címe – Dirección de la Redacción:

1054 Budapest, Alkotmány u. 9-11.

ISSN 1786-0636

Felelős kiadó – Editora responsable: Dr. Szegedi Krisztina

Jó-e a technológia az oktatásnak?

DR. KÉTYI ANDRÁS
KKK

Jó-e a technológia az oktatásnak? – teszi fel a találó és provokatív kérdést Neil Selwyn, a melbourni Monash Egyetem professzora a Polity Press kiadónál angol nyelven megjelent könyvében¹. A szerző ezt pár évvel korábban kutatta-firtatta, amikor a koronavírust a világ még hírből sem ismerte. Nekünk viszont jelenleg nincs más választásunk, bele vagyunk kényszerítve a digitális eszközökkel folytatott távoktatásba, és ebből a helyzetből kell kihoznunk a maximumot. Pont ebben lehet a segítségünkre ez a könyv, ami végig tárgyilagosan és olvasmányos stílusban veszi sorra az érveket és ellenérveket, azokat gazdag szakirodalmi hivatkozásokkal megtámogatva, amivel a terület iránt érdeklődők számára rengeteg időt spórolt meg.

A 178 oldalas könyv előszóból és hat fejezetből áll, ezt egészítik ki a fejezetenként rendezett szakirodalmi hivatkozások és a rövid tárgymutató. A szerző a bevezetésben, azonnal leszögezi, hogy a dichotómia, a kritika nélküli hype és a csípőből történő elutasítás, a vak dogmatizmus nem segít. Nincs egyszerű válasz és egyértelmű megoldás, egyszerűen meg kell próbálnunk máshogy gondolkodni a technológiáról és az oktatásról, és ehhez az oktatáson belül és azon kívül tevékenykedő szereplők érveit is mérlegelnünk kellene.

Az első „*A digitális technológia és az oktatás változása*” címet viselő fejezet azt boncolgatja, hogy a technológia *valóban* megváltoztatja-e az oktatást és hogy ez a változás *mindig* pozitív irányú-e. Az tagadhatatlan, hogy a technológia megkerülhetetlen, így az oktatás egyetlen szereplője sem engedheti meg magának, hogy ignorálja azt. Azonban fontos, hogy amennyire lehet tárgyilagosak maradjunk és folyamatosan kritikus és konkrét kérdéseket tegyünk fel. Például, hogy a digitális technológiák *jelenleg* hogyan találják meg helyüket az adott oktatási kontextusban. Ennek kapcsán a szerző Sonja Livingstone² három idevágó kérdését idézi, miszerint: Mi történik valójában? Mi erre a magyarázat? Hogyan történhetnének másképpen a dolgok? Ezt követően pedig saját maga is hasonló kérdéseket fogalmaz meg, amelyek megválaszolására buzdít bennünket, amennyiben valóban aggódunk az oktatás helyzetéért a közeljövőben.

- Mi a konkrét újdonság?
- Mik az előre nem tervezett következmények vagy másodlagos hatások?
- Mik a potenciális előnyök és hátrányok?
- Mely alapelvek és feladatok számítanak magától értetődőnek?
- Kinek az érdekét szolgálja mindez? Ki és milyen módon profitál mindebből?
- Mely szociális problémák megoldására szánják a digitális technológiát?
- Mekkora a valószínűsége, hogy ezek a problémák digitálisan megoldhatók?

A második fejezet *az oktatás demokratikussá tételével* foglalkozik és rögtön azt a kérdést teszi fel, hogy a korábbi rendszerbe történő beavatkozásokkal és reformokkal összehasonlítva a digitális oktatás miért lenne hatékonyabb módszer az oktatási egyenlőtlenségek és hátrányok leküzdésére. A terület egészére jellemző ellentmondások miatt kevésbé meglepő, hogy az oktatás digitális eszközökön keresztül történő demokratikusabbá és méltányosabbá tétele eddig miért bizonyult sikertelennek.

¹ Neil Selwyn (2016): *Is Technology Good For Education?* Polity Press, Cambridge, UK.

² Sonja Livingstone (2012): Critical reflections on the benefits of ICT in education. *Oxford Review of Education*, 38(1), 9-24.

Ráadásul annak megítélése, hogy mi számít sikernek és jónak nagyban függ az egyéni értékítélettől és ideológiától. A technológiát önmagában szemlélők, az instrumentalisták úgy gondolják, hogy a digitális oktatás önmagában véve jó dolog, hiszen növeli az alapvető lehetőségeket és a tudáshoz való hozzáférést. A technológiát és annak hatásait szélesebb kontextusban szemlélők azonban úgy vélik, hogy a technológia és rajta keresztül a digitális oktatás reprodukálja a meglévő privilégiumokat és egyenlőtlenségeket. Szerintük az oktatás csak akkor lesz demokratikusabb és méltányosabb, ha a társadalom is azzá válik. Sőt egyesek azt vetítik előre, hogy a pedagógia és az oktatási gyakorlat felülvizsgálata nélkül a technológia csak tovább fogja növelni a hatalmi, kulturális, pénzügyi és egészségügyi különbségeket a társadalomban³. Selwyn szerint a technológiának megvan az oktatás demokratizálásban a maga szerepe, és segítheti a megoldást, de sohasem lesz *a* megoldás, és ezt a jelenleg tartó hype közepette sem lenne szabad elfelejteni.

A harmadik „*Az oktatás személyessé tétele*” címet viselő fejezet a digitális oktatás, az egyén és a közösség kapcsolatát és egymásra gyakorolt hatásait taglalja, és felteszi a kérdést, hogy ha mindannyian bevonódunk és alámerülünk a személyes tanulásunkba, annak milyen következményei lesznek az oktatás egészére, ami mégiscsak egy szociális, az egyént támogató, de közösségi tevékenység. Hogyan lehet összeegyeztetni az egyén és a közösség szempontjait, preferenciáit, igényeit, mi történik az egyén és a közösség kapcsolatával? Nyilván vannak olyan tanulók, akik számára a kötelező közoktatás nem volt ideális, adott esetben hátrányt is szenvedtek, ráadásul különböző típusú emberek, különböző dolgokat különbözőképpen és különböző tempóban sajátíthatnak el. Ezen egyéni igények technológiai eszközökön keresztül történő kielégítése érthető törekvés. Azonban valóban ez az individualista perspektíva a legmegfelelőbb alapja az oktatás teljesszerű, átölelő reformjának? Nem képzelhető el, hogy lesznek hátrányok és veszteségek is? Annak az ígérete, hogy az oktatást és tanulást egyfajta szolgáltatási terméként pozícionáljuk és egyéni preferenciák szerint „netflixesítjük” kétségtelenül vonzó, azonban egy ilyen átalakításnak a *jó* oktatás néhány alapvető minőségi jellemzője és értéke is áldozatul eshet.

A negyedik fejezet témája az adatalapú megközelítés, *az oktatás kiszámíthatóbbá és megbízhatóbbá tétele*. A digitális eszközökkel gyűjtött adatok az oktatási folyamatok nyomon követését, pontos mérését teszik lehetővé, és ezekből hasznos következtetéseket lehet levonni a fejlesztendő területekre vonatkozóan. Fontos lenne azonban figyelembe venni, hogy az adat nem semleges, és számos idézett vizsgálat és kutatás bevallottan csak az oktatás procedurális (folyamat jellegű és cselekvésekben megnyilvánuló) aspektusait mérte és elemezte, így az ezek alapján hozott döntések sok esetben szubjektívek, elfogultak és részrehajlók. Azért, mert valami automatikus, még nem jelenti azt, hogy objektív, semleges vagy előítéletmentes lenne. Az összkép megismerésére a csupasz adatok és a matematikai eljárásokon nyugvó adatelemzésen túli megközelítésre van szükség, és az adatokat kontextusba szükséges helyezni, ahol viszont már kétségtelenül nagy segítséget tudnak nyújtani a döntések meghozatalakor. A probléma abban rejlik, ha az adatokra abszolút és nem relatív segítségként és útmutatásként tekintünk. Az oktatás annál komplexebb, hogy azt adatelemzésekkel és algoritmusokkal lehessen feketén-fehéren leírni, ezért az adatokat és az azokon alapuló elemzéseket a sötét árnyalataiként kellene figyelembe venni.

Az utolsó előtti fejezet témája *az oktatás és az üzleti szféra, az oktatás és a profitorientált cégek kapcsolata*. A digitális oktatás számos új formája, amelyek mögött üzleti érdekek állnak, vitathatatlanul a közoktatástól eltérő, más elveken és ideológiai alapokon nyugszik és ezen különbségeket alaposabban meg kellene vizsgálni. Ezek kapcsolatakor felmerül a kérdés, hogy a közoktatásban dolgozók ezen új formák ellenében vagy ezekkel együttműködve kívánnak dolgozni? Vajon ezek a reformok egymást kizáró vagy-vagy alternatívákat jelentenek, vagy esetleg kölcsönösen előnyös

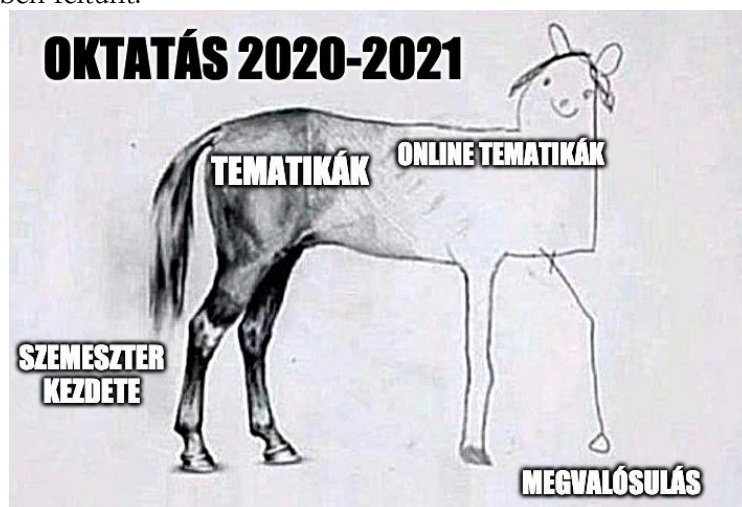
³ Douglas Kellner (2004): Technological transformation, multiple literacies, and the re-visioning of education. *E-Learning and Digital Media* 1(1), 9-37.

kompromisszumokat is el lehetne érni? Vajon ezeken kívül léteznek-e még egyéb elfogadható alternatívák és azokat, hogyan lehetne kidolgozni? A lehetséges válaszoktól függetlenül a reformokat az oktatásban egyszerűen nem lehet ignorálni vagy úgy tenni, mintha azok jelentéktelenek vagy veszélytelenek lennének. Másrésztől azonban a digitális oktatás profitorientált cégek által fejlesztett formái olyan jelentős kihívás elé állítják a közoktatást, amivel a fenntartóknak és döntéshozóknak sürgősen foglalkozniuk kellene.

A könyvet záró fejezet „*A jó oktatás és a digitális – Min szükséges változtatni?*” címet viseli és a korábbi tematikus részek összegzése. Fontos lenne az oktatás és a technológia kapcsolatának vizsgálatakor a szélesebb kontextusra helyezni a hangsúlyt, és az egyénnek szánt előnyök mellett a szélesebb közösség érdekeit is szem előtt tartani. Valószínűleg azt a digitális oktatás leglelkesebb hívei is érzik legbelül, hogy a technológia nem csodaszer és önmagában semmit sem képes megjavítani. A szerző szerint fontos lenne, hogy folyamatos legyen a párbeszéd és a vita a technológia oktatásban betöltött szerepéről, és arról, hogy ezeket az eszközöket hogyan kellene a jövőben fejleszteni. Miért csak egyirányú lehet a hatás és miért csak a technológia teheti jobbá az oktatást? Miért ne javíthatná a közoktatás is a technológiát? A technológia és az oktatás esetében sincs „egyenméret”, vagyis olyan megoldás, ami mindenki számára megfelelő, ezért mindig meg kell vizsgálni, hogy az adott kontextusban mire van pontosan szükség. Vegyük számba, hogy milyen *értékeket* kívánunk közvetíteni az oktatás során, és hogy ezen értékek közvetítésében mely technológiai eszköz lehet segítségünkre. Néha lehet, hogy különböző módon kell használni a technológiát, néha pedig az lehet a legjobb megoldás, ha elhagyjuk a használatát.

Evidencia az a kijelentés, hogy a technológia és az oktatás is jobb lehetne, de talán pontosabb az a megfogalmazás, hogy mindkettő méltányosabb lehetne, mint amilyenek jelenleg. Fontos lenne, hogy a digitális oktatás minden formája elsődlegesen a széles közösség érdekeit szolgálja, és ne egy szűk, ámde jól felszerelt elit privilégiuma legyen, ne az individualizmust, hanem a kollektívizmust preferálja, továbbá ne profitorientált cégek érdekeinek kedvezzen. A szerző ezeket az elveket szeretné látni érvényesülni a jövő digitális oktatásában, de ezt a nézetét nem kényszeríti ránk, hanem utolsó mondatában nekünk szegezi a kérdést, hogy mi milyet szeretnénk.

Selwyn könyve amellet, hogy érthető, szórakoztató, még gyakorlatias is és remek gondolatokkal és inspirációkkal szolgál, hogy a mi lovunk ne olyan legyen, mint Ali Bati „állatorvosi lova”⁴, amit 2018-ban egy Reddit-felhasználó tett híressé és ami azóta számos változást és szorult helyzetet kiparodizáló mémekben feltűnt.

1. ábra: Hibrid egyed⁵

⁴ <http://www.alibati.com/horse> (Letöltés ideje: 2021.02.07.)

⁵ A szerző saját készítésű méme, amely az <https://imgflip.com/> oldalon elérhető ingyenes мэngenerátorral készült.

Ha szem előtt tartjuk a könyv tanácsait és kérdésfelvetéseit, illetve ha nem próbáljuk hagyományos eszköztárunkat minden változtatás nélkül, egy az egyben az online térbe transferálni, akkor online ténykedésünk nem válik hagyományos tanításunk silány klónjává és nevetséges paródiájává.

nyv